

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281 - 24/16
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 18085 датум: 17. 05. 2016.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети ПУ Ниш

Београд, мај 2016. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица „Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре“, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Група 484, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. јануара 2016. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Ниш
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Посета у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2016. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	25. и 26. април 2016. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
САСТАВ ТИМА НПМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: - Јелена Јелић, <i>Заштитник грађана / НПМ</i> Чланови тима: - Јелена Самарџић, <i>Заштитник грађана / НПМ</i> - Милена Васић, <i>Београдски центар за људска права</i> - Марко Штамбук, <i>Београдски центар за људска права</i>

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са начелником ПУ Ниш. Том приликом представљен је план посете Полицијској управи.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Након уводног, обављен је разговор о поступању полиције према доведеним и задржаним лицима и извршен је обилазак просторија за полицијско задржавање. Након посете седишту Полицијске управе, првог дана посећене су ПС Сврљиг, ПС Гаџин Хан и ПС Дољевац, а другог дана ПС Мерошина, ПС Алексинац и ПС Ражањ.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У тренутку обављања посете у ПУ Ниш није било лица на задржавању.

ФАЗА IV: РАЗГОВОР СА СЛУЖБЕНИМ ЛИЦИМА

У свим посећеним објектима обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима, који су чланове тима НПМ информисали о начину рада, као и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА V: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију према доведеним и задржаним лицима и лицима према којима су употребљена средства принуде.

ФАЗА VI: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

На крају посете тим НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Полицијски службеници ПУ Ниш истакли су неке од проблема са којима се суочавају у свом раду.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у оквиру Полицијске управе остварили су сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПРЕТХОДНИ УПИТНИК

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Ниш	
Адреса ПУ	ул. Наде Томић бр. 14, 18000 Ниш	
Тел. ПУ	018/ 511 222	
e-mail ПУ	portparolpuni@mup.gov.rs	
Начелник ПУ	Нинослав Митић главни полицијски саветник	
Полицијска испостава и станице у саставу ПУ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ПУ Ниш, као и ПИИ: -Медијана -Пантелеј -Црвени крст -за дежурство и интервенције -за безбедност на железници 2. ПС Алексинац 3. ПС Гаџин Хан 4. ПС Дољевац 5. ПС Сврљиг 6. ПС Ражањ 7. ПС Мерошина 	
Да ли постоје просторије за полицијско задржавање, у ПУ, у којим ПС и број просторија	<ul style="list-style-type: none"> - ПУ Ниш - четири просторије - ПС Алексинац - једна просторија - ПС Дољевац - једна просторија - ПС Сврљиг - једна просторија - ПС Ражањ - једна просторија 	
Број лица којима је одређено задржавање у ПУ у 2015. г.	Због кривичног дела	321
	Због прекршаја	28
	По ЗОБС-у	425
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2015. г.	37	
Исхрана лица у време задржавања	Оброци за лица у полицијском задржавању обезбеђују се преко ресторана ПУ Ниш	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2015. г.	21	
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПУ у 2015.г.	Физичка снага	61
	Службена палица	6
	Средства за везивање	48
	Ватрено оружје	0
Притужбе на поступање полицијских службеника ПУ у 2014.г.	Број притужби	0
	Број основаних притужби	0
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПУ у 2015.г.	Број поступака	116
	Изречених мера за тешке повреде	20
	Изречених мера за лаке	35
	Поступци у току - неокончани	61

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ЛИЦИМА ЛИШЕНИМ СЛОБОДЕ

1.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

1.1.1. Обавештавање о правима задржаног лица

Према наводима полицијских службеника са којима је тим НПМ разговарао, задржана лица се о разлозима задржавања и својим правима по правилу усмено обавештавају најкасније у тренутку довођења у полицијску станицу, а затим им се даје писано обавештење о правима у виду обрасца. Констатација да је лице поучено о својим правима уноси се у записник о задржавању.

НПМ тим је након посете ПУ Ниш у марту 2015. године, упутио препоруку⁴ да се поред усменог обавештења, задржаним лицима уручује и писани образац о правима доведеног и задржаног лица. ПУ Ниш је у свом одговору, број 11461/15 од маја 2015. године, о поступању по упућеним препорукама навео да је старешинама свих организационих јединица у оквиру Одељења полиције изричито наложено да непосредно пре смештања лица у просторију за задржавање, након упознавања са правима, задржаном лицу обавезно уруче и писано обавештење обрасца о правима доведених и задржаних лица.

Међутим, приликом увида у предмете, тим НПМ утврдио је да у појединим предметима о задржавању (по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима⁵, Закона о полицији⁶ или Закона о прекршајима⁷) недостаје образац „Обавештење о правима доведеног и задржаног лица“, који је прописан тачком 4. Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима⁸.

Такође, лицима која се задржавају по Законнику о кривичном поступку⁹, уручује се само писано обавештење о правима ухапшеног и окривљеног, предвиђеним чланом 68. и 69. ЗКП, док се образац „Обавештење о правима доведеног и задржаног лица“, који је прописан тачком 4. Упутства овим лицима не уручује. Даље, увидом у предмете утврђено је да су се појединим лицима уручивала обавештења о права по старом ЗКП.

1.

УТВРЂЕНО

У ПУ Ниш и полицијским станицама у њеном саставу, није у потпуности поступљено по препоруци упућеној 2015. године, тако да у појединим предметима о задржавању не постоји доказ да је задржано лице у писаној форми упознато са својим правима.

Доведеним и задржаним лицима по основу одредаба ЗКП, не уручује се писано обавештење о правима предвиђено Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима. Увидом у предмете по ЗКП утврђено је да су се појединим лицима уручивала обавештења о права по старом ЗКП.

РАЗЛОЗИ

Лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) *да од стране овлашћених службених лица, пре почетка довођења, лишења слободе или задржавања буде поучено о својим правима, на матерњем језику или језику који разуме;*
- 2) *да буде обавештено о разлозима довођења, лишења слободе или задржавања;*
- 3) *да овлашћеним службеним лицима не даје изјаве о делу које му се стављају на терет;*

⁴ Извештај о посети ПУ Ниш 71-40/15

⁵ "Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС и 55/2014.

⁶ "Сл. гласник РС", бр. 6/2016.

⁷ "Сл. гласник РС", бр. 65/2013.

⁸ "Сл. гласник РС", бр. 101/05, 63/09 - УС и 92/11. У даљем тексту Упутство.

⁹ "Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014. У даљем тексту ЗКП.

- 4) да буде поучено, да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ;
- 5) на браниоца по свом избору, да неометано контактира са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању;
- 6) да буде обавештено да ће се бранилац поставити по службеној дужности, уколико га само не изабере у складу са Законом из из тачке 2. став 1. овог Упутства;
- 7) да захтева да се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско-конзуларни представник чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 8) да захтева, да се без одлагања о лишењу слободе обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице;
- 9) да неометано контактира са дипломатско-конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације или Заштитником грађана Републике Србије;
- 10) да захтева да га у свако доба и без одлагања прегледа лекар;
- 11) на исхрану и осмочасовни одмор;
- 12) да покрене поступак пред надлежним правосудним органима ради испитивања законитости довођења, лишења слободе или задржавања;
- 13) да захтева надокнаду штете због неоснованог довођења, лишења слободе или задржавања.

Поред права из става 1. ове тачке, малолетно лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) да буде обавештено да ће се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавестити родитељи, усвојилац или старалац, дипломатско – конзуларни представник чији је држављанин, или одговарајућа међународна организација ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 2) на браниоца по свом избору или браниоца по службеној дужности, који је стекао сертификат којим се гарантује да има посебна знања из области права детета и преступништва малолетника.

О правима из става 1. и 2. ове тачке, доведено, лишено слободе или задржано лице се обавештава уручивањем писменог Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику које разуме, које лице својеручно потписује.¹⁰

Окривљени има право да:

- 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку;
- 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу;
- 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика;
- 4) његовом саслушању присуствује бранилац;
- 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року;
- 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;
- 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране;
- 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 9) прикупља доказе за своју одбрану;
- 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране;
- 11) користи правна средства и правне лекове;
- 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка б) овог члана.¹¹

¹⁰ Тачка 4. Упутства.

¹¹ Члан 68. ЗКП.

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка б) и став 2. овог законика, има право да:

- 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења;
- 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се надзире само гледањем, а не и слушањем;
- 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства;
- 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд.

Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.¹²

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободе уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.¹³

ПРЕПОРУКА

ПУ Ниш и полицијске станице у њеном саставу ће задржаним лицима, по свим основама лишења слободе, уручивати обавештење о правима задржаних лица предвиђена тачком 4. Упутства.

ПУ Ниш и полицијске станице у њеном саставу свим лицима задржаним по основу ЗКП уручиваће и писана обавештења о правима задржаних лица која садрже права одређена ЗКП.

Пријем обавештења о правима, задржано лице ће потврдити својим потписом на примерку који остаје у предмету о задржавању, а у случају да задржано лице одбије да потврди пријем обрасца о правима, на обрасцу ће се констатовати да је лице одбило да исти потпише.

Према наводима полицијских службеника, обавештавање о правима задржаних лица који су страни држављани или припадници националних мањина уручује се образац о правима на језику који лица разумеју.

1.1.2. Право на браниоца

Према речима саговорника НПМ, задржано лице се обавезно обавештава о томе да има право на браниоца. Када се ангажују браниоци по службеној дужности, позивају се адвокати са списка који је Полицијској управи доставила Адвокатска комора Ниш. Према наводима полицијских службеника адвокати се углавном одазивају на позиве.

1.1.3. Право на обавештавање блиског лица

Према наводима полицијских службеника, задржаним лицима се омогућава да о лишењу слободе обавесте члана породице или друго њима блиско лице, а у случају лишења слободе у складу са ЗКП полицијски службеници обавештавају члана породице или друго блиско лице о задржавању. У записнику о задржавању бележи се да ли је лице искористило право да обавести блиско лице о свом задржавању и које лице. Сарадња са надлежним центром за социјални рад према наводима полицијских службеника је задовољавајућа. Центар за

¹² Члан 69. ЗКП.

¹³ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 44.

социјални рад се обавештава уколико је лице задржано због насиља у породици, када се задржава малолетно лице и уколико се лице лишено слободе само стара о малолетном или другом лицу.

1.1.4. Право на лекарски преглед

Лекарски преглед задржаног лица обавља се, пре почетка и током задржавања, само уколико лице то затражи, као и када полицијски службеници уоче да лице има видљивих повреда, друге здравствене тегобе, прима терапију, али и након употреба средстава принуде.

Према наводима полицијских службеника, у ПУ Ниш и полицијским станицама у њеном саставу, различита је пракса поступања приликом лекарских прегледа лица. Полицијски службеници наводе да углавном не присуствују лекарским прегледима, али се налазе у непосредној близини, тако да могу да чују разговор између лекара и задржаног лица. У ситуацијама када је задржано лице агресивно или насилно, као и на захтев лекара увек присуствују лекарском прегледу. Међутим, у неким станицама је наведено да обавезно присуствују лекарским прегледима као што је прописано Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима. Такође, чињеница да је полицијски службеник присуствовао лекарском прегледу не уноси се у записник о задржавању.

Тим НПМ истиче као пример добре праксе у одређеним станицама где полицијски службеници не присуствују лекарским прегледима, већ само у изузетним ситуацијама на захтев лекара.

НПМ је више пута упућивао препоруку Министарству унутрашњих послова да, у складу са релевантним стандардима Савета Европе, измени постојеће Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима, односно да се пропише да полицијски службеници не смеју да присуствују лекарским прегледима, осим уколико лекар који врши преглед то не затражи. Министарство по препоруци још увек није поступило.

Такође, ПУ Ниш је у одговору о поступању по препорукама НПМ, из 2015. године, навела да с обзиром да је Упутством прописано да су полицијски службеници дужни да присуствују лекарским прегледима задржаних лица, док се постојећа одредба не измени, полицијски службеници ће поступати у складу са одредбама Упутства.

Услед свега горе наведеног НПМ понавља препоруку упућену Министарству унутрашњих послова:

2.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће изменити постојеће Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима и ускладити га са релевантним стандардима, тако што ће прописати да полицијски службеници неће присуствовати здравственим прегледима лица лишених слободе, изузев ако лекар који врши преглед то захтева.

Полицијски службеници неће присуствовати лекарском прегледу задржаних лица, осим ако то затражи лекар који врши преглед.

Полицијски службеници су дужни да лекара упозоре на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

Полицијски службеници ће, у случајевима када лекар затражи да присуствују лекарском прегледу задржаног лица, бити присутни тако да не могу да чују разговор између лекара и задржаног лица.

Полицијски службеници ће, у случајевима када се врши лекарски преглед задржаног лица, писано констатовати да ли је полицијски службеник био присутан прегледу.

Уколико се приликом лекарског прегледа утврди да лице није способно за задржавање, задржавање се спроводи у здравственој установи под надзором полицијског службеника, што је пракса у поступању на нивоу целе Управе.

Међутим, у неколико предмета о задржавању уочено је да особе које су искључене из саобраћаја, а које су затечене у видно алкохолисаном стању (измерено преко 2 промила алкохола у крви), нису пре задржавања одведене на лекарски преглед како би се проценило да ли су способне да издрже меру задржавања.

3.

УТВРЂЕНО

У неколико предмета о задржавању уочено је да особе којима је измерена већа количина алкохола у крви (више од 2 промила) нису вођене на лекарски преглед како би се установило да ли су способна за извршење мере полицијског задржавања.

РАЗЛОЗИ

Европски комитет сматра да, иако је разумно да особе са умереним нивоом опијености могу бити на задржавању без медицинског надзора, особе са тешком интоксикацијом алкохола треба рутински водити на лекарски преглед и, ако је потребно, држати под медицинским надзором.¹⁴

Болесно или повређено лице, ком је очигледно потребна лекарска помоћ или лице које показује знакове тежег тровања алкохолом или другим средством, не може се задржавати у просторији за задржавање. Овим лицима, полицијски службеник који врши задржавање мора одмах организовати пружање потребне лекарске помоћи и смештај у одговарајућу здравствену установу.

За време превоза и боравка задржаног лица у одговарајућој здравственој установи полицијски службеници су дужни да предузимањем мера и радњи прописаних Законом из тачке 2. овог Упутства, спрече самоповређивање лица, напад лица на полицијске службенике или друга лица, као и његово бекство.¹⁵

ПРЕПОРУКА

ПУ Ниш и полицијске станице у њеном саставу убудуће ће на лекарски преглед спроводити сва лица која показују знакове тежег тровања алкохолом.

У предметима о полицијском задржавању није уочена оригинална лекарска документација која се односи на здравствено стање задржаних особа. Овакво поступање је тим НПМ истакао као пример добре праксе у Извештају о посети 2015. године, међутим, приликом последње посете тим НПМ је увидом у пар предмете по ЗКП уочио оригиналну лекарску документацију.

4.

ПРЕПОРУКА

ПУ Ниш ће уједначити праксу поступања у полицијским станицама у њеном саставу, када су у питању лекарски налази и мишљења лекара о здравственом стању задржаног лица, тако што се такви извештаји неће налазити у предметима о задржавању, осим уколико нису релевантни за полицијско задржавање.

¹⁴ СРТ/Inf (2011) 26 [par. 24]

¹⁵ Тачка 26 Упутства.

Према наводима полицијских службеника, када лекар процени да одређена особа није у стању да поднесе меру полицијског задржавања полицијски службеник сам саставља службену белешку у коју уноси лекарску оцену и број лекарског протокола у коме је садржана оцена лекара.

1.1.5. Исхрана задржаних лица

Храна за задржана лица се углавном обезбеђује преко Управе, односно преко ресторана у ПУ Ниш. У питању је конзервирана храна и флаширана вода. Такође, у пар станица су полицијски службеници навели да храну најчешће доносе блиска лица која су обавештена о задржавању.

ПРИМЕНА ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

1.2.1. Доношење решења о задржавању и вођење записника о задржавању

У ПУ Ниш и станицама у њеном саставу моменат почетка задржавања у случају задржавања по основу ремећења или угрожавања јавног реда и мира се рачуна од тренутка довођења у полицијску станицу. Уколико се лице задржава по основу одредаба Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, време задржавања почиње да тече од момента искључења лица из саобраћаја, односно од тренутка алкотестирања.

Код задржавања по Законик у о кривичном поступку почетак задржавања се рачуна од тренутка хапшења. Међутим, није уједначена пракса на нивоу Управе када је у питању ситуација да се одређено лице позива у својству осумњиченог, као и када се лице позива да у својству грађанина да да потребна обавештења, па му се током информативног разговора саопште права из члана 68, став 1. и 2. ЗКП. У наведеним случајевима, како је утврђено приликом обављеног разговора са службеним лицима, време задржавања рачуна се од момента када се лицу саопштава да је осумњичено, односно задржано, а не од момента када су се лица одазвала позиву.

5.

УТВРЂЕНО

У станицама у оквиру ПУ Ниш и станицама у њеном саставу није уједначена пракса рачунања почетка времена задржавања по ЗКП. Када се лице позива у својству грађана или осумњиченог почетак времена задржавања рачуна се од момента када је лицу саопштено да је осумњичено, односно задржано, а не од момента када се лице одазвало на позив.

РАЗЛОЗИ

Полиција има право да позове лица на саслушање у својству грађанина у трајању до 4 сата. Ако је, у току испитивања, врло вероватно да ће та особа бити проглашена осумњиченим, истражни судија може одобрити полицији додатних 8 сати притвора ради прикупљање доказа (члан 226. ЗКП). Полицијски службеници са којима је делегација разговарала током посете 2007. године изнели су противречна мишљења о томе да ли су наведени периоди од 4 или 8 сати укључени у период од 48 сати, у ком времену лице мора бити изведено пред истражног судију.¹⁶

Време почетка задржавања од када тече 48 сати, колико задржавање у полицији може највише трајати, рачуна се од момента када је лице лишено слободе (чл. 227. ст. 1. ЗКП), односно од момента када је приступило по позиву у просторије полиције у случајевима када је лице позвано као осумњичени (чл. 226. ст. 7. ЗКП) или када је приступило по позиву као грађанин ради

¹⁶ Извештај Европског комитета приликом треће редовне посете Србији 2011. године (СРТ/Inf (2009) 1)

прикупљања обавештења, па је оцењено током прикупљања тих информација да се може сматрати осумњиченим (226. ст. 8. ЗКП).¹⁷

Кад полиција прикупља обавештења од лица за које постоје основи сумње да је учинилац кривичног дела или према том лицу предузима радње у предистражном поступку предвиђене овим закоником, може га позивати само у својству осумњиченог. У позиву ће се осумњичени упозорити да има право да узме браниоца.

Ако полиција у току прикупљања обавештења оцени да позвани грађанин може бити сматран осумњиченим, дужна је да га одмах поучи о правима из члана 68. став 1. тач. 1) и 2) овог законика и о праву да узме браниоца који ће присуствовати његовом саслушању.¹⁸

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив.

О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободe или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.¹⁹

[...]током периода испитивања подносилац представке је држан у полицијској станици и полиција је спровела саслушање и друге процесне радње које се односе на инцидент у коме је учествовао подносилац представке. Није утврђено од стране Владе и било би нереално да се претпостави да је у том периоду подносилац представке био слободан да напусти полицијску станицу по сопственој вољи. Имајући у виду све околности случаја, Суд сматра да је боравак подносиоца представке у полицијској станици током периода у питању досегао праг *de facto* лишења слободe[...]²⁰

ПРЕПОРУКА

ПУ Ниш уједначиће праксу рачунања времена задржавања по ЗКП, тако што ће све станице у њеном саставу рачунати почетак задржавања лица од момента одазивања на позив, а не од момента када је лицу саопштено да је осумњичено, односно да ће се према њему одредити мера задржавања.

У Полицијској управи Ниш, као и у осталим полицијским станицама у Републици Србији, приликом саслушања осумњиченог не користе се тонски и/или оптички уређаји.

6.

РАЗЛОЗИ

Електронско (тј. аудио и/или видео) снимање полицијских информативних разговора представља важну додатну меру заштите против злостављања притвореника. ЦПТ са задовољством примећује да се увођење таквих система разматра у све већем броју земаља. Таква средства обезбеђују комплетан и аутентичан запис о поступку информативног разговора и тиме у великој мери олакшавају истрагу о било каквим тврдњама о злостављању. Ово је у интересу и особа које су злостављане од стране полиције и припадника полиције суочених са неоснованим тврдњама да су примењивали физичко злостављање или психолошке притиске. Електронско снимање полицијских информативних разговора такође смањује могућност да оптужени касније лажно поричу да су дали одређена признања.²¹

Комитет жели да дода да електронско снимање полицијских саслушања представља додатну корисну гаранцију против злостављања притвореника (поред тога што пружа и значајне погодности полицији).²²

¹⁷ Одговор Владе Републике Србије на извештај СРТ поводом треће редовне посете Србији 2011. године

¹⁸ ЗКП, чл. 289, ст. 1 и 2.

¹⁹ ЗКП, чл. 294, ст. 1. и 2.

²⁰ Случај Осуренко против Украјне, представка број 4634/04, параграф број 49.

²¹ Извод из 12. Општег извештаја [СРТ/Inf (2002) 15], тачка 36.

²² Извод из 2. Општег извештаја [СРТ/Inf (92) 3] т. 39. ст. 2.

Позитиван помак је успостављена пракса јавног тужилаштва да лица која се доводе питају како су се према њима односи ли полицијски службеници, односно да ли су били подвргнути било каквом облику мучења или понижавајућег поступања. Неколико притвореника, који су пре спровођења у притвору, били на задржавању до 48 сати у полицијским просторијама за задржавање, навело је да су током саслушања задобили по „неколико шамара“, као и да су их полицијски инспектори врећали, али да нису имали могућност то и да докажу, с обзиром на то да нису задобили видљиве повреде. У циљу даље превенције тортуре и спровођења ефикасније борбе против некажњивости за тортуру у полицијским станицама је неопходно обезбедити посебне просторије за саслушање, које би требало да буде аудио-видео забележено.²³

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће у сарадњи са Министарством правде, у оквиру законом утврђених надлежности, обезбедити средства и потребну техничку опрему за тонско и оптичко снимање поступака саслушања окривљених лица.

ПУ Ниш и станице у њеном саставу ће вршити тонско и оптичко снимање саслушања окривљених лица.

Записник о задржавању

Према наводима полицијских службеника, у ПУ Ниш и полицијским станицама у њеном саставу, стандардизоване обрасце записника о задржавању, које је прописало Министарство унутрашњих послова, сачињавају се када се лице задржава по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима, Закона о безбедности саобраћаја на путевима и по основу Законика о кривичном поступку. Међутим, ови записници се не штампају на крају задржавања, већ се пишу „Службени записници о задржавању“. Поред тога што се у Службеним записницима не констатују све радње и поступања током задржавања, постојеће рубрике записника нису уредно попуњене. Увидом у предмете по ЗКП утврђено је да се у њиме не налази било какви записници о задржавању.

7.

УТВРЂЕНО

Увидом у предмете о полицијском задржавању, утврђено је да Службени записници о задржавању нису уредно попуњени, као и да не садрже све информације који се уносе у стандардизоване обрасце записника о задржавању. Такође, предмети по ЗКП не садрже записнике о задржавању.

ПРЕПОРУКА

ПУ Ниш и полицијске станице у њеном саставу убудуће ће у све предмете о задржавању, улагати уредно попуњене и стандардизоване записнике о задржавању, који ће по његовом сачињавању, задржано лице својим потписом потврдити, уз могућност да унесе примедбе на исти у писаној форми. У случају да лице одбије да потпише задписник, службено лице ће то констатовати у писаној форми уз навођење разлога за одбијање потписивања истог.

Потписани примерак записника о задржавању ће се улагати у предмет о задржавању.

1.2.2. Употреба средстава принуде

Према подацима из претходног упитника, који је попунила ПУ Ниш у току 2015. године средства принуде су употребљена 115 пута, и то употреба физичке снаге 61, службена палица 6 и везивање 48 пута. Према наводима полицијских службеника у ПУ Ниш и станицама у њеном саставу пракса је да се не везују сва лица која се доводе већ се то ради према процени. НПМ сматра да је поступање полицијских станица и ПУ Ниш правилно када је у питању употреба средстава за везивање према лицима која се доводе.

Од децембра 2012. године, када је донето Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима, прописано је да полицијски службеници имају обавезу да приликом транспорта средствима за везивање вежу свако лице чије довођење врши (тачка 13, став 2 Упутства). Везивање несумњиво представља меру којом се ограничавају људска права. Према јасно установљеним принципима Европског суда за људска права, који су обавезујући за Србију, употреба средстава принуде против лица лишених слободe која није апсолутно неопходна нарушава људско достојанство и у начелу представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у овом члану прописана је забрана злостављања).²⁴ Наравно, очигледно је да није апсолутно неопходно везати сваку особу чије довођење полиција врши, тако да везивање особа које није нужно везати, а таквих сигурно има, представља повреду њихових права. Употреба средстава принуде мора бити разумна, неопходна и сразмерна опасности због које јој се прибегава. Полицијским службеницима би требало препустити да у свакој појединачној ситуацији, узимајући у обзир све објективне околности, процене да ли је неопходно применити средства принуде и у којој мери. При томе би полицијским службеницима требало бити дато упутство о томе које чињенице би требало да имају у виду када доносе одлуку о томе да ли је употреба средстава принуде неопходна (на пример, може им се сугерисати да приликом доношења одлуке о употреби средстава за везивање узимају у обзир године, пол, раст, физичку снагу и физичко стање особе коју је потребно довести).

О употреби средстава принуде сачињавају се извештаји и воде посебне евиденције. Извештај подноси службеник који је средство принуде употребио и у њему, као што је прописано Правилником о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде²⁵ (члан 24, став 2), по правилу наводи „датум и час употребе средстава принуде, врсту средстава принуде, према коме и зашто је употребио средство принуде, последице употребе, основ и начин употребе и друге чињенице и околности које су неопходне за оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде“. Према наводима полицијских службеника у ПУ Ниш и полицијским станицама у њеном саставу, лице над којим је употребљено средство принуде (осим везивања) обавезно прегледа лекар. Такође, уз извештаје полицијских службеника о примењеним средствима принуде прилажу се и изјаве сведока о конкретном догађају.

Према ономе што је тим НПМ могао видети током посете ПУ Ниш, извештаји и евиденције о употреби средстава принуде углавном се воде уредно. Међутим, оно што је тим НПМ приметио као мањкавост увидом у извештаје јесте да се у њима не налазе изјаве лица над којим су средства принуде употребљена (изузев једног предмета у ПС Ражањ, где је утврђено да је узета изјава на околности употребе средстава принуде). Такође, приликом здравственог прегледа, лекарски налаз би требало да садржи опис уочених повреда, изјаву особе која је лишена слободe о околностима под којима су повреде настале, као и оцену лекара о узрочно-последичној вези између уочених повреда и изјаве. Само ови подаци омогућили би давање објективне оцене о оправданости употребе средстава принуде. Увидом у предмете, само је у једном узета изјава лица према коме су употребљена средства принуде.

²⁴ Види, на пример, пресуду Европског суда за људска права у предмету *Берлински против Пољске* (представке број 27715/95 и 30209/96), параграф 59.

²⁵ „Сл. гласник РС“, бр. 19/2007, 112/2008 и 115/2014.

8.

Став НПМ је да би, полицијски службеници ПУ Ниш, у будућем раду, требало да прибављају писане изјаве лица над којима су примењена средства принуде у вези са околностима употребе средстава принуде и настанка евентуалних повреда у циљу потпунијег увида у све околности случаја, како би се оцена о оправданости и правилности средстава принуде могла дати на што објективнији начин.

1.2.3. Преглед лица и привремено одузимање предмета

У седишту ПУ Ниш и полицијским станицама у њеном саставу запослени су полицијски службеници оба пола, тако да претресе увек врши полицијски службеник оног пола којег је лице које се претреса.

Када се од задржаних лица одузимају предмети, то се ради у складу са важећим прописима. У полицијској управи, али и полицијским станицама у њеном саставу, свим задржаним лицима се током боравка у просторијама за задржавање одузимају новац (папирни новац и кованице, личне карте, возачке дозволе), мобилни телефони, упалачи, пертле и остали предмети којим би могла повредити себе или другог, оштетити имовину, или их употребити за покушај бекства. Сви одузети предмети се пописују и сачињава се писана потврда о привремено одузетим предметима, чију аутентичност потписом потврђује лице од кога се одузимају. Приликом враћања предмета по престанку задржавања сачињава се потврда о враћеним предметима, која се такође потписује од стране лица које је било задржано.

1.3. ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

У седишту ПУ Ниш и полицијским станицама у њеном саставу имају посебно обучене полицајце за рад са малолетницима. Полицијски службеници прошли су обуку о поступању према доведеним и задржаним лицима, као и обуку о пружању прве помоћи. Такође, у свим станицама се налазе и кутије са прибором за прву помоћ.

Током посете полицијски службеници ПУ Ниш и полицијских станица у њеном саставу су навели да често, скоро свакодневно, пружају асистенције здравственим центрима у вези поступања према лицима са менталним сметњама, а да нису прошли било какву врсту обуке за поступање према овим лицима.

9.

УТВРЂЕНО

ПУ Ниш и станице у њеном саставу свакодневно пружају асистенцију здравственим радницима приликом довођења лица са менталним сметњама у здравствене центре ради прегледа.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће без одлагања направити план и програм обуке полицијских службеника о поступању полиције према лицима са менталним сметњама у поступку њиховог довођења у здравствену установу ради прегледа, као и осталим активностима полиције у складу са Законом о заштити лица са менталним сметњама²⁶.

ПУ Ниш и полицијске станице у њеном саставу упутиће на обуку неопходан број полицијских службеника, како би се унапредило поступање полиције према лицима са менталним сметњама.

²⁶ „Сл. гласник РС“, бр. 45/2013

1.4. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗАДРЖАВАЊА

У ПУ Ниш и полицијским станицама у њеном саставу има укупно 9 просторија за задржавање лица по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. У згради полицијске испоставе ПУ Ниш постоје 4 просторије за полицијско задржавање, док ПС Алексинац, ПС Ражањ, ПС Мерошина, ПС Сврљиг и ПС Долевац имају по једну просторију за полицијско задржавање. ПС Гацин Хан нема просторију за задржавање, већ се лица спроводе у ПУ Ниш.

Лица која се задржавају по основу ЗКП одводе се КПЗ Ниш.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ У ПУ НИШ

У ПУ Ниш просторије за задржавање се налазе у сутеренском делу зграде ПУ Ниш. Постоје четири просторије за задржавање. У просторије се улази из дворишта зграде ПУ.

ПУ Ниш је у одговору на поступање по препорукама НПМ из 2015. године навела да је дата Иницијатива Одељењу за логистику ПУ Ниш да се у наредном периоду у складу са финансијским и техничким могућностима, предузму одговарајуће мере и активности у циљу адаптације и опремања просторија за задржавање у складу са стандардима.

Приликом посете НПМ установљено је да по препоруци није поступљено. У просторијама и даље нема адекватног дотока природне светлости и ваздуха, као ни вештачког осветљења. Такође, у просторији у којој се налазе клупе није обезбеђен лежај.

10.

УТВРЂЕНО

Није поступљено по препоруци НПМ упућеној у Извештају о посети ПУ Ниш, тако да у просторијама за задржавање у седишту Управе природно и вештачко осветљење и доток свежег ваздуха и даље нису адекватни, а у једној од просторија за задржавање не постоји лежај.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће у складу са својом надлежношћу предузети одговарајуће мере и активности у циљу адаптације и опремања просторија за задржавање у ПУ Ниш, у складу са важећим стандардима.

Једна од препорука НПМ из 2015. године односила се и на омогућавање задржаним лицима приступу мокром чвору који се налази у просторији задржавање или њеној непосредној близини. Према наводима начелника ПУ Ниш, у наредном периоду би требало да обезбеде средства за изградњу мокрог чвора у непосредној близини просторија за задржавање.

Поступајући по препорукама НПМ у просторијама је инсталиран аларм за позивање дежурног полицијског службеника, као и обавештење да су просторије под видео надзором.

ПРОСТОРИЈА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС МЕРОШИНА

У ПС Мерошина постоји једна просторија за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде полиције поред дежурне службе.

У просторији постоји дрвени лежај, који је покривен чистим душеком и ћебадима. Просторије није скоро окречена, вештака и природна светлост је слаба, а доток свежег ваздуха не постоји. У просторији не постоји грејање.

11.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Мерошина доток вештачке и природне светлости је слаб, а доток свежег ваздуха не постоји. Просторија је неокречена, лоше одржавана и не нема могућност грејања.

РАЗЛОЗИ

Према лицу лишеном слободе мора поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности.²⁷

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.²⁸

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом. Обезбедити на националном нивоу задовољавајући ниво употребног стања и хигијене у ћелијама и санитарним уређајима (чистоћа постељине; санитарне уређаје; ниво влаге и гипсани радови).²⁹

Просторије за полицијско задржавање морају испуњавати одређене материјалне услове, између осталог оне морају бити примерено загрејане.³⁰

ПРЕПОРУКА

ПС Мерошина предузеће мере како би се у просторији за задржавање побољшало природно и вештачко осветљење и омогућио доток свежег ваздуха. Такође, извршиће се кречење просторије и побољшаће се одржавање хигијене.

ПС Мерошина инсталираће грејање у просторији за задржавање.

Просторија је покривена видео надзором. Надзор на задржаним лицима врши се преко монитора који се налази у просторији дежурне службе, а камера је постављена изнад улазних врата у просторију и заштићена рупичастом плочом. Обавештење да је просторија под видео надзором постављено је са унутрашње стране врата просторије. Могућност чувања видео записа не постоји, већ се задржана лица само прате преко монитора.

12.

УТВРЂЕНО

У ПС Мерошина видео записи се не чувају.

РАЗЛОЗИ

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.³¹

²⁷ Устав РС („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006), чл. 28, став 1.

²⁸ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

²⁹ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1. и 7.

³⁰ Извештај СРТ упућен Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36 и 31.

³¹ Извештај Европског комитета за спречавање мучења о посети Србији 2011. године, параграф 37.

Све просторије за полицијско задржавање морају бити покривене електронским (аудио и/или видео) надзором како би се омогућио комплетан и аутентичан запис о свим догађајима за време боравка задржаног лица у просторијама за задржавање.³²

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.³³

ПРЕПОРУКА

ПУ Ниш ће предузети потребне мере како би се у ПС Меровина унапредио систем видео надзора у просторијама за задржавање, а видео записи ће се чувати/архивирати у трајању не краћем од 30 дана.

Мокри чвор налази се у приземљу зграде полиције, у непосредној близини просторије.

ПРОСТОРИЈА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС СВРЉИГ

У ПС Сврљиг постоји једна просторија за полицијско задржавање која се налази у дворишту зграде полиције. Према наводима начелника полицијске станице просторија се не користи током зимских месеци, јер у њој нема грејања. Током зимских месеци лица се задржавају у просторијама ПУ Ниш.

У просторији постоји један дрвени лежај без душека, опремљен ћебадима који делују чисто. Просторија делује одржавано. Под је бетонски. Вештачко осветљење је слабо, а природни доток свежег ваздуха и светлости не постоји. У просторији не постоји грејање, а мокри чвор налази се у дворишту, одмах поред просторије за задржавање. Мокри чвор је у лошем стању са дотрајалим санитарним уређајима. Одржавање хигијене у таквим условима врло је отежано.

13.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Сврљиг не постоји доток природне светлости и свежег ваздуха и вештачко осветљење је слабо. Такође, не постоји да се просторија греје, а мокри чвор је у лошем стању.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.³⁴

Просторије за полицијско задржавање морају испуњавати одређене материјалне услове, између осталог оне морају бити примерено загрејане.³⁵

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.³⁶

Обезбедити на националном нивоу задовољавајући ниво употребног стања и хигијене у ћелијама и санитарним уређајима (чистоћа постељине; санитарне уређаје; ниво влаге и гипсани радови).³⁷

³² Ibid

³³ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

³⁴ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

³⁵ Извештај СРТ упућен Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36 и 31.

³⁶ СРТ стандарди (2010) параграф 47

³⁷ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 7.

ПРЕПОРУКА

ПС Сврљиг предузеће мере како би се у просторији за задржавање побољшало вештачко осветљење, омогућио доток природне светлости и свежег ваздуха, инсталираће грејање у просторији за задржавање и обезбедиће задржаним лицима приступ пристојном и чистом санитарном чвору.

Просторија није покривена видео надзором, а не постоји ни аларм за позивање дежурних полицијских службеника, што знатно отежава рад дежурних полицијских службеника. Надзор над задржаним лицима врши се тако што се задржана лица повремено обилазе од стране полицијских службеника на сваких 15 до 30 минута.

14.

УТВРЂЕНО

У ПС Сврљиг просторија за задржавање није покривена видео надзором, као ни аларм за позивање дежурног полицијског службеника.

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.³⁸

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.³⁹

Полицијске ћелије које се налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајено налазе и које нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидената (насиље међу притвореницима; покушај самоубиства; пожари итд.) на које се не би правовремено одговорило.⁴⁰

ПРЕПОРУКА

ПУ Ниш ће предузети потребне мере, како би се обезбедило да се просторија за задржавање у ПС Сврљиг покрије видео надзором, као и да се видео записи чувају/архивирају у трајању не краћем од 30 дана и инсталираће дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

ПРОСТОРИЈА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС РАЖАЊ

У ПС Ражањ постоји једна просторија за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде полиције поред дежурне службе.

У просторији за задржавање постоји један дрвени лежај опремљен ћебадима који делују чисто. У просторији постоји грејање. Просторија је неокречна и не делује одржавано. Вештачко и природно осветљење није задовољавајуће, а доток свежег ваздуха не постоји.

15.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Ражањ не постоји доток свежег ваздуха, а вештачко и природно осветљење није задовољавајуће. Просторија је неокречена и неодржавана.

³⁸ Извештај Европског комитета за спречавање мучења о посети Србији 2011. године, параграф 37.

³⁹ Правилник о полицијским овлашћењима, члан 34, став 2.

⁴⁰ XII Општи извештај Комитета против мучења (СРТ/Inf (2002) 15) параграф 48.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.⁴¹

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.⁴²

ПРЕПОРУКА

ПС Ражањ предузеће мере како би се у просторији за задржавање омогућио доток природне светлости и свежег ваздуха и извршиће кречење, а убудуће ће се редовно одржавати хигијена просторије.

Просторија за задржавање је покривена видео надзором. Према наводима полицијских службеника, не постоји могућност чувања видео записа.

16.

УТВРЂЕНО

У ПС Ражањ не постоје техничке могућности чувања видео записа.

РАЗЛОЗИ

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.⁴³

Све просторије за полицијско задржавање морају бити покривене електронским (аудио и/или видео) надзором како би се омогућио комплетан и аутентичан запис о свим догађајима за време боравка задржаног лица у просторијама за задржавање.⁴⁴

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴⁵

ПРЕПОРУКА

ПУ Ниш ће предузети потребне мере како би се у ПС Ражањ унапредио систем видео надзора у просторијама за задржавање, а видео записи ће се чувати/архивирати у трајању не краћем од 30 дана.

Мокри чвор налази се у непосредној близини просторије, а задржана лица се по потреби изводе до њега.

ПРОСТОРИЈА ЗА ЗАДРЖАВЊЕ У ПС ДОЉЕВАЦ

У ПС Дољевац постоји један просторија за полицијско задржавање која је одговарајућих димензија. Просторија се налази у подруму зграде полиције.

⁴¹ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

⁴² СРТ стандарди (2010) параграф 47.

⁴³ Извештај Европског комитета за спречавање мучења о посети Србији 2011. године, параграф 37.

⁴⁴ Ibid

⁴⁵ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

У просторији постоји један дрвени лежај опремљен ћебадима, која делују чисто. Просторија је окречена, има грејно тело и није примећена влага. Постоје два прозора која су прекривена заштитном металном плочом, услед чега је доток природне светлости ограничен. Вештачко осветљење постоји, али није задовољавајуће.

17.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Дољевац природно и вештачко осветљење није задовољавајуће, а доток свежег ваздуха не постоји.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.⁴⁶

ПРЕПОРУКА

ПС Дољевац ће предузети мере како би се у просторији за задржавање побољшало вештачко и природно осветљење и омогућио доток свежег ваздуха.

Надзор над задржаним лицима у просторији врши се путем видео надзора. Обавештење да је просторија под видео надзором, налази се унутар просторије за задржавање. У просторији не постоји инсталиран аларм за позивање дежурног полицајца.

Морки чвор, у који се одводе задржана лица, није у непосредној близини просторије.

18.

УТВРЂЕНО

У ПС Дољевац мокри чвор, у који се одводе задржана лица није у непосредној близини просторије за задржавање.

РАЗЛОЗИ

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.⁴⁷

Тоалети би требали да буду директно доступни у ћелији и одвојени вратима од остатка просторије. Лицима лишеним слободe мора бити омогућено да задовоље своје физиолошке потребе у сваком тренутку уз поштовање њихове приватности.⁴⁸

ПРЕПОРУКА

ПС Дољевац предузеће одговарајуће мере како би се задржаним лицима омогућио приступ мокром чвору, који ће се налазити или у просторији за задржавање или у њеној непосредној близини.

⁴⁶ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

⁴⁷ СРТ стандарди (2010) параграф 47

⁴⁸ Европска Асоцијација против тортуре (АПТ), изводи из важећих стандарда.

ПРОСТОРИЈА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС АЛЕКСИНАЦ

Према службеним подацима, у ПУ Алексинац, поред ПУ Ниш, спроводи се највећи број задржавања. ПУ Алексинац располаже са једном просторијом, која се налази у непосредној близини дежурне службе. Просторија је под видео надзором, а видео записи се чувају преко месец дана. Обавештење, да је просторија под видео надзором, је видно истакнуто.

Иако је просторија окречена, опремљена и има адекватан доток природне светлости и свежег ваздуха, није у складу са важећим стандардима у односу на своје димензије (распон од зида до зида). Просторија је у површини у облику „троугла“, тако да задржано лице има минимални простор за кретање у делу испред врата.

19.

УТВРЂЕНО

Димензије просторије за задржавање у ПС Алексинац нису у складу са важећим стандардима.

РАЗЛОЗИ

Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 7 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица.⁴⁹

Размак између зидова просторије мора бити најмање 2 метра, висина од пода до плафона најмање 2,5 метра, а уколико су мањих димензија могу се користити само ако боравак у њима не траје дуже од неколико сати.⁵⁰

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће предузети мере и активности у циљу обезбеђења просторије за задржавање у ПС Алексинац, у складу са важећим стандардима.

⁴⁹ Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011. г, тачка 31.

⁵⁰ СРТ, Second General Report (1991), стр. 43.